

การพัฒนารูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี*

THE DEVELOPMENT OF CREATIVE COMMUNICATION MODEL FOR COMMUNICATION SKILLS OF FEMALE COMMUNITY LEADERS

นิพัทธ์ กานตอัมพร และ วรณวีร์ บุญคุ้ม

Nipat Karntaumporn and Wannawee Boonkourm

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Silpakorn University

Email: nipat.kan@gmail.com and bwannawee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุชนิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 2) พัฒนารูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 และ 3) เพื่อรับรองรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา พื้นที่ที่ศึกษาคือกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 ที่ประกอบด้วย 4 จังหวัด คือ นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาคือ 1) ผู้นำชุมชนในพื้นที่ที่ศึกษาจำนวน 15 คนเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) ผู้นำชุมชนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 8 คนเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการการสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือน สิงหาคม 2564 ถึงกันยายน 2565 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 โดยเฉพาะการสื่อสารในการประชุมร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการสื่อสารที่น้อยกว่าผู้นำชุมชนที่เป็นชาย ผู้นำชุมชนสตรีส่วนหนึ่งยังไม่กล้าพูดสื่อสาร หรือเกรงใจที่ประชุม
2. รูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีที่พัฒนาขึ้น คือ PAR3S Model (พาทริปปี้แอลเอส โมเดล) มีปัจจัยหลัก 3 ด้านคือ ปัจจัยนำเข้า (Input) ปัจจัยด้านการสื่อสาร (Process) และปัจจัยด้านผลผลิต (Output) และข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback) โดยปัจจัยด้านการสื่อสารมีองค์ประกอบหลัก 6 ด้านคือ ด้านการสื่อสารอย่างมีหลักการ (P: Principle) ด้านการมีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสาร (A: Attitude) ด้านการรับรู้ผลลัพธ์และการสะท้อนกลับ (R: Response and Feedback) ด้านการสื่อสารแบบมีโครงสร้าง (S: Structure) ด้านการสื่อสารแบบเป็นขั้นตอน (S: Step) และด้านการมีทักษะการสื่อสาร การใช้คำพูด (S: Skill) (3) การรับรองรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี ได้ผลการประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์; การพัฒนาทักษะการสื่อสาร; ผู้นำชุมชนสตรี; ภาคกลางตอนล่าง 1

* Received November 10, 2023; Revised February 15, 2023; Accepted April 25, 2024

ABSTRACT

The objectives of this research were to (1) study the state of the female community communications in the group of provinces located in the lower Central Region 1 (2) to create and develop a model of creative communication for communication skill development of female community leaders in the lower Central Region 1 and (3) to confirm the creative communication model for communication skill development of female community leaders. The research was conducted with the Research and Development method (R&D) in the lower Central Region 1, including Nakhon Pathom, Ratchaburi, Kanchanaburi and Suphanburi. The key informants in the study were 1) 15 community leaders in the study area, data collected by observation and interviews. 2) 8 community leaders with best practices, data collected by in-depth interviews. The data was collected from August 2021 to September 2022, and they were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and descriptive qualitative data.

The findings showed:

1. the state of the female community communications in the group of provinces located in the lower Central Region 1, show that the communication of female community leaders, The ratio is clearly lower than that of male community leaders. Both in terms of communication and expressing opinions in meetings, and communication in asking questions at meetings because of female community leaders are not confident in communicating, not daring to speak out in meetings and feeling considerate of the meeting.
2. The constructed model of the creative communication model for communication skill development of female community leader was the “PAR3S Model” where P = Principle, A = Attitude, R = Response and Feedback, S = Structure, S = Step, and S = Skill and sub-elements within each main component, a total of 29 elements. (3) The results of confirmation of creative communication model for communication skill development of female community leaders as a guideline for developing other leadership skills, The assessment of suitability for use by experts were at a high level.

Keywords; Creative Communication; Communication Skill Development; Female Community Leader; Lower Central Region 1

บทนำ

สังคมและวัฒนธรรมไทยในอดีตได้จำกัดบทบาทของสตรีให้อยู่เพียงแค่การทำงานบ้าน และการเลี้ยงดูบุตรขาดโอกาสที่เท่าเทียมกับบุรุษในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในสังคม การเมือง การปกครอง และการบริหาร อีกทั้งกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมยังตอกย้ำให้สังคม รวมทั้งสตรีเองนั้นมีความเชื่อว่าสตรีนั้นด้อยกว่าบุรุษ เมื่อสภาพสังคมไทยเปลี่ยนไปทำให้สตรีมีโอกาสได้แสวงหาความรู้จากการเรียนมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นดังปรากฏในมาตรา 27 ของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตีกว่า หมวด 3 สิทธิ และเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 30 ระบุไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอ

กันตามกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชาย และหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ... จะกระทำมิได้” (เผด็จ โขคเรืองสกุล, 2553) ทำให้สตรีมีสิทธิและเสรีภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการทำงานที่พบว่าสตรีมีโอกาสดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน เช่น เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และผู้บริหารระดับสูงในองค์กรเพิ่มมากขึ้น

ในศตวรรษที่ 21 แนวโน้มในเรื่องผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leader) ตามที่สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2563) กล่าวว่า ยุคนี้เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางสังคม วัฒนธรรม และองค์การทั่วโลกต่างมีการปรับเปลี่ยนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากขึ้น ภายใต้บริบทของโลก และองค์การที่มีการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ แม้ว่าปัจจุบันสตรีไทยมีการศึกษาสูงขึ้นได้รับการยอมรับในความรู้ความสามารถมากขึ้น และได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายให้มีสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ เช่นเดียวกับบุรุษเกือบทุกประการ แต่ตำแหน่งผู้นำสตรี หรือผู้บริหารสตรีระดับสูงนั้นยังน้อยกว่าบุรุษมาก สตรีได้เริ่มมีบทบาทการบริหารและได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำมากขึ้น ซึ่งในการพัฒนาสตรีนั้นสามารถจำแนกแนวคิดในการพัฒนาได้เป็นสามแนวทาง (พัลลภ ตันจริยภรณ์, 2543 : 4-6) คือ แนวทางที่หนึ่ง พัฒนาสตรีตามแนวคิดสตรีในการพัฒนา (Women in Development : WID) มีพื้นฐานจากแนวคิดสตรีเสรีนิยม (Feminism) และแนวคิดความทันสมัยโดยมุ่งที่การยกฐานะสตรีให้ดีขึ้นจัดการกดขี่สตรีในสังคม โดยต้องการให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาจึงมีพื้นฐานความเชื่อว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายจะปรับเปลี่ยนได้เองเมื่อผู้หญิงเข้ามาเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจกับผู้ชายในการพัฒนา” แนวทางที่สอง การพัฒนาสตรีตามแนวคิดสตรีกับการพัฒนา (Women and Development : WAD) มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการพึ่งพาซึ่งมองว่าความช่วยเหลือเป็นส่วนประกอบถาวรของการพัฒนาไม่ใช่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการช่วยเหลือจะยุติเมื่อมีการพัฒนาได้เสมอภาคเท่านั้น และการพัฒนาสตรีในแนวทางที่สามตามแนวคิดการวิเคราะห์บทบาทหญิงชายและการพัฒนา (Gender and Development) หรือทฤษฎีชายกับการพัฒนาโดยมีสมมติฐานว่า “ชายเป็นฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าในโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพศชายและเพศหญิง” แนวคิดนี้จึงเน้นให้รัฐมีบทบาทในการแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ของสตรีให้ดีขึ้นและนโยบายของการพัฒนาต้องมีผู้หญิงเป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนาสตรีทั้งสามแนวทางที่นำเสนอจากนักวิชาการ ล้วนมีพื้นฐานข้อมูลมาจากความไม่เสมอภาคระหว่างเพศหญิงและชาย และมีการเสนอแนวคิดให้เกิดการสนับสนุนการพัฒนาสตรีให้มากขึ้นในทุก ๆ ด้าน และภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาสตรีเป็นหลักด้วย

ในด้านภาวะผู้นำและการสื่อสารนั้น (Barnard, 1972 : 217) ได้สรุปเกี่ยวกับ องค์ประกอบที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานยอมรับอำนาจ 7 ประการ คือ 1. เส้นทางของการติดต่อสื่อสารต้องมีข้อกำหนดไว้ชัดเจน 2. ควรมีเส้นทางสื่อสารที่เป็นทางการและถึงตัวบุคคลในองค์กร 3. เส้นทางของการติดต่อสื่อสารควรเห็นทางตรงและสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ 4. ควรใช้เส้นทางของการติดต่อสื่อสารที่สมบูรณ์ทุกสาระ 5. บุคคลที่ทำหน้าที่ศูนย์กลางของการติดต่อสื่อสารจะต้องเป็นบุคคลที่มีสมรรถนะ 6. ในขณะที่ต้องการกำลังปฏิบัติหน้าที่เส้นทางของการติดต่อสื่อสารไม่ควรให้มีเหตุขัดข้อง 7. การติดต่อสื่อสารทุกชนิดจะต้องเป็นที่เชื่อถือได้แน่นอน (Stott & Walker, 1995) ได้สรุปว่าในกลุ่มหรือทีมงานนั้นเครือข่ายการสื่อสารที่ดีคือเครือข่ายที่สมาชิกทุกคนสื่อสารถึงกันได้ทั่วถึงมากที่สุดที่เป็นรูปแบบดาวเพราะสมาชิกแต่ละคนสามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างอิสระกับสมาชิกคนอื่น ๆ ถ้าเส้นทางของการติดต่อสื่อสารเส้นใดเส้นหนึ่งหายไปจะทำให้การติดต่อสื่อสารไม่สมบูรณ์และผิดพลาดได้ ซึ่งการสื่อสารแบบนี้เหมาะสมกับงานที่ยุ่งยากซับซ้อน และต้องการความเชี่ยวชาญจากหลาย ๆ ฝ่ายที่อาจแตกต่างกัน นอกจากนี้เครือข่ายแบบนี้ยังช่วยให้มีการตรวจสอบข้อมูลและการตีความหมายให้เข้าใจตรงกันด้วยในทุกครั้งที่มีการสื่อสาร หรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า

บุคคลทั่วไปจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันไปกับการสื่อสาร ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญที่จะสร้างความเข้าใจในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในองค์กร ชุมชน และสังคม หากใครมีทักษะการสื่อสารที่ดีการทำงานและการดำเนินชีวิตจะราบรื่นมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เป็นผู้นำองค์กร ผู้นำชุมชน ถ้ามีทักษะการสื่อสารที่ดีดังกล่าวก็เชื่อได้ว่าจะสามารถสร้างความเข้าใจความร่วมมือในชุมชนได้ในระดับสูง

ประเด็นของปัญหาการสื่อสารของสตรีและผู้นำชุมชนสตรีที่พบว่าการสื่อสารของสตรี และผู้นำชุมชนสตรีเมื่อเทียบกับผู้นำบุรุษแล้วพบว่ามียุทธศาสตร์ที่น้อยกว่าอย่างชัดเจน ดังนั้น การเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถในการสื่อสารของสตรีรวมไปถึงผู้นำสตรี จึงต้องเริ่มต้นที่ครอบครัว ชุมชน ขยายสู่สังคมวงกว้าง ต้องส่งเสริมให้สตรีและผู้นำสตรีมีความสามารถ มีความมั่นใจในการสื่อสารกับสังคมในทุกส่วนทุกระดับมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นแนวทางหลักของทุกสังคมที่ยอมรับกันว่าจะช่วยเสริมสร้างสังคมในทุกมิติดังเช่นการวิจัยของ สุมาลี สุวรรณกร (2559) ที่ศึกษาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ในการนำเสนอข่าวท้องถิ่น ได้สรุปว่า แนวทางการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์นั้นจะต้องเริ่มต้นจากการคัดกรองข่าวและนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง สื่อมวลชนจะต้องมีจรรยาบรรณในวิชาชีพของตน การนำเสนอแนวทางการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ไปเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างการบริหารภาครัฐกับประชาสังคมในการพัฒนาเมืองขอนแก่น กล่าวได้ว่าการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารของสตรีและผู้นำสตรีที่ต้องใช้รูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ในครอบครัวซึ่งสอดคล้องกับ นวลฉวี ประเสริฐสุข (2558) ที่ศึกษาเรื่องการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างสุขในครอบครัว สรุปว่าการสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อความสุขและความเข้มแข็งของครอบครัว การสื่อสารที่สร้างสรรค์ในครอบครัวจะทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความเข้าใจกันแล้วจะนำมาซึ่งความรู้สึกและสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทุกคนสามารถสื่อสารกันได้อย่างตรงไปตรงมา ดังนั้น การพัฒนาการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ของสตรีและผู้นำชุมชนสตรีก็สามารถเริ่มที่ครอบครัวเป็นพื้นฐานแล้วขยายผลสู่การพัฒนาและเสริมสร้างในระดับองค์กร และสังคมก็จะเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้นำสตรีเข้ามามีบทบาทในการนำสังคมร่วมสร้างสรรค์สังคมได้มากยิ่งขึ้น

โดยสรุปแล้วการสื่อสารของผู้นำสตรีโดยเฉพาะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้นำชุมชนโดยเฉพาะผู้นำสตรี หากได้มีการพัฒนาทักษะความสามารถในการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ หรือการสื่อสารเชิงบวกที่สามารถสร้างความพึงพอใจ ความเต็มใจ และทำให้ชาวบ้านในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและการพัฒนาต่าง ๆ ในกลุ่มหรือชุมชนอย่างสม่ำเสมอจะสามารถสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้มากขึ้น รวมถึงการสร้างโอกาสให้ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันรับผิดชอบ และการร่วมกันติดตามประเมินผลในกิจกรรมการพัฒนาสามารถกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งที่มีความรักความสามัคคีเป็นพื้นฐานพร้อมที่จะพัฒนาได้ต่อไปในอนาคต

ดังนั้น จากการศึกษาสภาพปัญหา และแนวคิดในการพัฒนาบทบาทผู้นำสตรี และผู้นำชุมชนสตรีจึงมีความสำคัญ และน่าสนใจในการศึกษาต่อไปว่าการพัฒนาสตรีที่เป็นผู้นำชุมชนหรือเป็นตัวแทนกลุ่ม โดยเฉพาะในเรื่องทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้สามารถนำกลุ่มและชุมชนให้เกิดความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมสร้าง และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งด้วยภาวะผู้นำของสตรีที่สื่อสารกับชุมชนอย่างสร้างสรรค์ว่าจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม และเสริมสร้างความเข้มแข็งของประเทศได้ตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) และเป็นไปตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้มากน้อยเพียงใด

การศึกษานี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการแสวงหาแนวทางส่วนหนึ่งเพื่อการตอบคำถามในการพัฒนาที่ตรงต่อเป้าหมายการพัฒนาสถานภาพสตรีในสังคมไทยตามแผนและนโยบายของรัฐ และเป็นส่วนหนึ่งของ

การพัฒนาตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ รวมถึงการศึกษานี้ยังมุ่งหวังว่าผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างแนวทางในการพัฒนาสตรีและผู้นำชุมชนสตรีให้เพิ่มขึ้นในมิติอื่น ๆ ต่อไปด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1
3. เพื่อรับรองรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนการศึกษา 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 และศึกษารูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ของผู้นำชุมชนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ

1.1 การศึกษาสภาพการณ์ของการสื่อสารของผู้นำชุมชนและผู้นำชุมชนสตรีด้วยการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนสตรีในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรีและสุพรรณบุรีซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 15 ท่าน ผู้วิจัยสุ่มเลือกตัวอย่างที่สมัครใจให้สัมภาษณ์ เครื่องมือคือประเด็นการสัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำและการสื่อสาร จากนั้นร่างประเด็นการสัมภาษณ์แล้วให้ที่ปรึกษาให้คำแนะนำปรับปรุงเสร็จแล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

1.2 การศึกษาคุณสมบัติ ลักษณะ วิธีการ และปัจจัยความสำเร็จของการสื่อสารกับชุมชนที่สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนา จากผู้นำชุมชนที่มีแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 8 ท่าน โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือคือประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ จากนั้นร่างประเด็นการสัมภาษณ์แล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำปรับปรุงแล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยขั้นตอนนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี

2.1 การพัฒนารูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ ทฤษฎีการสื่อสาร ร่วมกับประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วสังเคราะห์เป็นรูปแบบ (Model)

2.2 การประเมินรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี โดยผู้วิจัยร่างแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผู้นำ 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร 2 ท่านผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการชุมชน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ 1 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและรับรองรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี

ผู้วิจัยได้จัดสนทนาเฉพาะกลุ่มกับผู้นำชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) ที่เป็นทั้งประธานชุมชน กรรมการชุมชน จากชุมชนต่าง ๆ จำนวน 20 ท่าน ดำเนินการชี้แจงและนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้น แล้วให้ผู้นำชุมชนที่ร่วมประชุมกลุ่ม ประเมินความพึงพอใจและประเมินรับรองรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบเครื่องมือและนำมาเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ นำเสนอเป็นคำร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของ

ผู้นำชุมชนสตรี

ผู้วิจัยได้จัดสนทนาเฉพาะกลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิรวม 11 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้นำ 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสื่อสาร 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านรัฐศาสตร์ 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการชุมชน 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา 2 ท่าน เพื่อการประเมินปรับปรุงรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี แล้วรวบรวมข้อมูลนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง เครื่องมือคือประเด็นการสนทนาเฉพาะกลุ่มที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะตอบวัตถุประสงค์การวิจัย เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนาเฉพาะกลุ่มแล้ววิเคราะห์เนื้อหา นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบแล้วนำเสนอรูปแบบ

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการณ์ของการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 พบว่าการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีโดยเฉพาะในการประชุมร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการสื่อสารที่น้อยกว่าผู้นำชุมชนที่เป็นชาย ผู้นำชุมชนสตรีส่วนหนึ่งยังไม่กล้าพูดสื่อสาร หรือเกรงใจที่ประชุม ทั้งด้านการสื่อสารการแสดงความคิดเห็นและด้านการสื่อสารในการสอบถามในที่ประชุม ทั้งนี้เป็นเพราะผู้นำชุมชนสตรีมีความไม่มั่นใจและไม่กล้าพูดสื่อสารในที่ประชุม ส่วนหนึ่งระบุว่าเกรงใจที่ประชุม โดยที่ส่วนใหญ่ระบุว่าถ้าสื่อสารพูดคุยทั่วไปสามารถทำได้ แต่ยังไม่สามารถพูดสื่อสารในที่ประชุมได้ และพบว่าในระดับชุมชนมีการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ก็ใช้เพียงแค่การติดต่อสื่อสารกันในเชิงสนทนาหรือเพื่อการนัดหมายเป็นส่วนใหญ่ โดยสรุปสภาพการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีมีน้อยกว่าผู้นำชุมชนที่เป็นชาย สอดคล้องกันทั้ง 4 จังหวัด

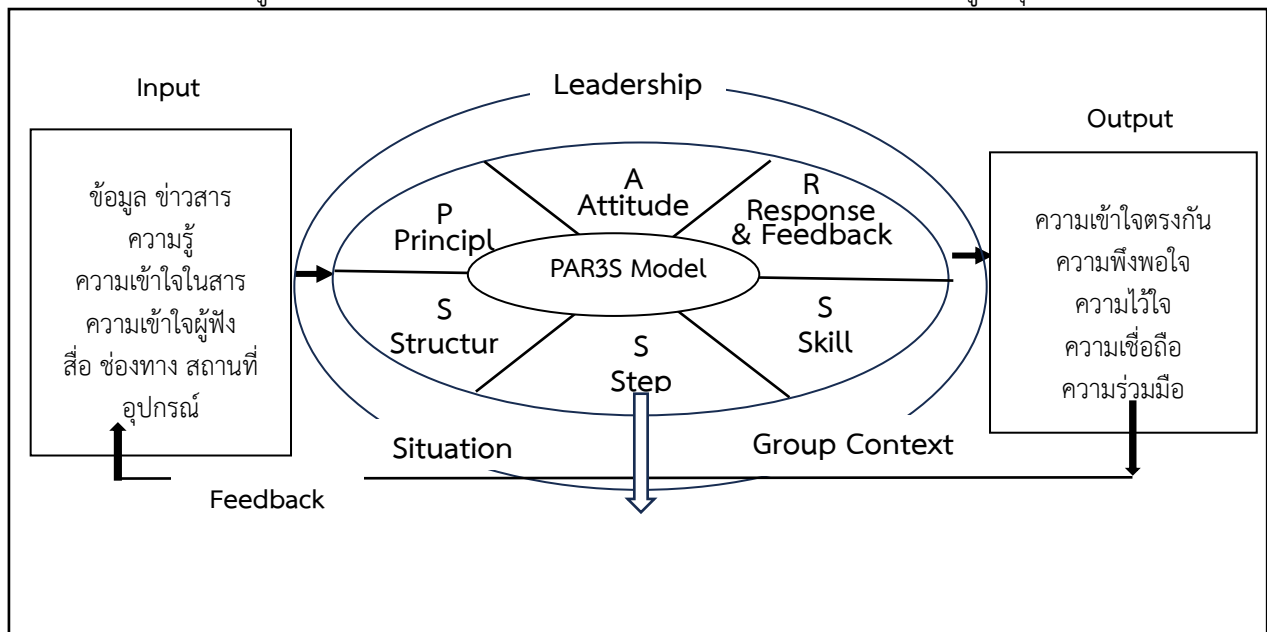
2. การพัฒนารูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี
ผู้วิจัยได้ดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ

2.1 ผู้วิจัยสังเคราะห์รูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีจากแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์และทฤษฎีการสื่อสาร พร้อมกับข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก แล้วทำการศึกษาปัจจัยและองค์ประกอบ พบว่ารูปแบบประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ด้าน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และปัจจัยนำออก ตามทฤษฎีเชิงระบบ และในส่วนของการสื่อสารของผู้นำสตรี จะประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลักคือ 1. การสื่อสารอย่างมีหลักการ (Principle) 2. การมีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสาร (Attitude) 3. การรับรู้ผลตอบแทนและเสียงสะท้อนกลับ (Response and Feedback) 4. การสื่อสารอย่างมีโครงสร้าง (Structure) 5. การสื่อสารอย่างเป็น

ขั้นตอน (Step) และ 6. การมีทักษะการสื่อสาร การใช้คำพูด (Skill) ซึ่งจะสามารถประเมินผลสำเร็จได้จากการที่กลุ่มผู้ฟังเกิดผลตอบรับที่สร้างสรรค์ เช่น ความเข้าใจที่ตรงกัน ความไว้วางใจ ความเชื่อถือ รวมถึงความพร้อมที่อยากมีส่วนร่วมร่วมกับกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นผลจากการมีทักษะการสื่อสารที่ดีของผู้ผู้นำ (ดังแผนภาพ)

รูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี
หลักการพัฒนารูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี

ผลที่ได้รับ: องค์ความรู้ แนวทางและหลักการพัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ของผู้นำชุมชนสตรี

ภาพที่ 1 รูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี PAR3S Model
(พาทริปปี้ลเอส โมเดล)

2.2 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี

ตารางที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีโดยผู้เชี่ยวชาญ

องค์ประกอบ	Mean	S.D.	ระดับ
1. การสื่อสารอย่างมีหลักการ (Principle)	4.60	0.55	มากที่สุด
2. การมีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสาร (Attitude)	4.60	0.55	มากที่สุด
3. การรับรู้ผลลัพธ์และการสะท้อนกลับ (Response and Feedback)	4.56	0.57	มากที่สุด
4. การสื่อสารอย่างมีโครงสร้าง (Structure)	4.45	0.59	มาก
5. การสื่อสารอย่างเป็นขั้นตอน (Step)	4.40	0.63	มาก
6. การมีทักษะการสื่อสาร การใช้คำพูด (Skill)	4.28	0.71	มาก
รวม	4.415	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก

3. การรับรองรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี

ตารางที่ 2 ผลประเมินความเหมาะสมและรับรองของรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีโดยผู้นำชุมชน

องค์ประกอบ	Mean	S.D.	ระดับ
1. การสื่อสารอย่างมีหลักการ (Principle)	4.95	0.27	มากที่สุด
2. การมีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสาร (Attitude)	4.95	0.27	มากที่สุด
3. การรับรู้ผลลัพธ์และการสะท้อนกลับ (Response and Feedback)	4.90	0.31	มากที่สุด
4. การสื่อสารอย่างมีโครงสร้าง (Structure)	4.80	0.41	มากที่สุด
5. การสื่อสารอย่างเป็นขั้นตอน (Step)	4.90	0.31	มากที่สุด
6. การมีทักษะการสื่อสาร การใช้คำพูด (Skill)	4.85	0.36	มากที่สุด
7. ความเหมาะสมของรูปแบบในการนำไปใช้	4.85	0.36	มากที่สุด
รวม	4.88	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการรับรองรูปแบบโดยผู้นำชุมชนด้วยการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดย รวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.88 แต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมาก

ที่สุด ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.95 คือด้านการสื่อสารอย่างมีหลักการ ด้านการมีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสาร อันดับสอง ค่าเฉลี่ย 4.90 คือ ด้านการรับรู้ผลลัพธ์และการสะท้อนกลับ ด้านการสื่อสารอย่างเป็นขั้นตอน ส่วนด้านการมีทักษะการสื่อสาร การใช้คำพูด กับ ด้านการสื่อสารอย่างมีโครงสร้าง มีค่าเฉลี่ยที่ 4.85, 4.80 ตามลำดับ

4. การประเมินปรับปรุงรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีการประเมินปรับปรุงรูปแบบด้วยการสนทนาเฉพาะกลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ได้ประเด็นเพื่อใช้ในการปรับปรุงรูปแบบ ดังนี้ 1. ด้านปัจจัยนำเข้า เพิ่มประเด็นหน่วยงานร่วมจัด 2. ด้านกระบวนการสื่อสารปรับเพิ่มคำอธิบายองค์ประกอบย่อยให้ชัดเจน 3. ด้านปัจจัยนำออกเพิ่มประเด็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จ 4. เส้นข้อมูลสะท้อนกลับใส่เพิ่มให้ชัดเจนเป็นสองระยะ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับเพิ่มเติมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาสภาพการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 ที่พบว่าภาพรวมการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีในการประชุมร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการสื่อสารที่น้อยกว่าผู้นำชุมชนที่เป็นชาย ผู้นำชุมชนสตรีส่วนหนึ่งยังไม่กล้าพูดสื่อสาร หรือเกรงใจที่ประชุม ทั้งด้านการสื่อสารแสดงความคิดเห็น และด้านการสื่อสารในการสอบถามในที่ประชุม ส่วนใหญ่ระบุว่า การสื่อสารพูดคุยกับบุคคลทั่วไปสามารถทำได้ แต่ไม่สามารถพูดสื่อสารในที่ประชุมได้ สอดคล้องกันในจังหวัดต่าง ๆ ที่ลงพื้นที่ศึกษา

จากผลดังกล่าว แสดงว่าวิถีชีวิต ค่านิยม บริบทสังคมของไทยแบบเดิมยังเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี ที่ทำให้มีอัตราส่วนที่น้อยกว่าผู้นำบุรุษอย่างชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการยอมรับสตรีในสังคมไทยของ สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2550) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน : กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคมพบว่า การยอมรับสตรีนั้นดูเหมือนจะเป็นการยอมรับทางความคิด ยังไม่มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง สอดคล้องกับแนวคิดของ คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี (2565) ที่สรุปว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะบุรุษถูกมองว่ามีความเข้มแข็งและอดทนมากกว่า แต่ตำแหน่งผู้นำสตรีหรือผู้บริหารสตรีระดับสูงนั้นยังน้อยกว่าบุรุษมาก ซึ่งในด้านการเสริมสร้างบทบาทผู้นำสตรี ต้องมีการพัฒนาให้มากยิ่งขึ้นในสังคมไทย

2. จากผลการพัฒนารูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะผู้นำชุมชนสตรีที่พัฒนาขึ้นเป็น PAR3S Model ที่มีปัจจัยหลัก 3 ด้านคือ 1. ปัจจัยนำเข้า (Input) 2. การสื่อสาร (Process) 3. ปัจจัยด้านผลผลิต (Output) และข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback) โดยปัจจัยด้านการสื่อสารมี 6 องค์ประกอบหลัก คือ 1. ด้านการสื่อสารอย่างมีหลักการ (Principle) 2. ด้านการมีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสาร (Attitude) 3. ด้านการรับรู้ผลลัพธ์และข้อมูลป้อนกลับ (Response and Feedback) 4. ด้านการสื่อสารแบบมีโครงสร้าง (Structure) 5. ด้านการสื่อสารแบบเป็นขั้นตอน (Step) และ 6. ด้านการมีทักษะการสื่อสาร การใช้คำพูด (Skill)

จากผลการพัฒนารูปแบบ PAR3S Model ที่จะช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีให้เกิดการสร้างสรรคชุมชนร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของสุมาลี สุวรรณกร (2559) ได้ศึกษาแนวทางการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเมืองขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์นั้นจะต้องเริ่มต้นจากการคัดกรองข่าวและนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง การมีความรู้สึกละเอียดมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขอนแก่น และแนวทางการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์สามารถใช้เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างการบริหารภาครัฐกับประชาสังคมในการพัฒนาเมืองขอนแก่นจะสำเร็จได้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ

ปราณี สุธสิธิ์ (2555) ที่ศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาสรุปว่า ผู้นำไม่ควรรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่คนเดียว ต้องกระจายข้อมูลให้สมาชิกในชุมชนรับทราบและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนด้วยใจเป็นธรรม รวมทั้งมีการหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงพร คำคุณวัฒน์ และคณะ (2550) ที่ศึกษาการสื่อสารสุขภาพของท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการทำงานสื่อสารสุขภาพ สรุปได้ว่า การเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานสื่อสารสุขภาพด้านการเสริมศักยภาพด้านการพูด ซึ่งเป็นการพูดผ่านสื่อเสียงและการพูดในที่สาธารณะ การเรียนรู้ในกิจกรรมทั้งหลายได้มีการเน้นย้ำถึงความสำคัญของการสื่อสารในท้องถิ่น ด้วยคนท้องถิ่นอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพราะหัวใจของการสื่อสารสุขภาพของท้องถิ่น คือ การสื่อสารที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นคนท้องถิ่น เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น และด้วยรูปแบบวิธีการ ที่สอดคล้องกับความถนัด รสนิยมของคนท้องถิ่น มีลักษณะเป็นการสื่อสารด้วยภาษาพูดเป็นส่วนใหญ่ มีการสื่อสารกันด้วยการพูดและฟัง มากกว่าการเขียนและอ่านหนังสือ ซึ่งแสดงถึงลักษณะนิสัยและพฤติกรรมสื่อสารของสังคมไทย สอดคล้องกับการศึกษาของ สุพัตรา ชื่นสุวรรณ และ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2554) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำสตรีด้านธุรกิจเชิงพุทธบูรณาการผลการวิจัยที่สอดคล้องโดยสรุป พบว่าแนวทางในพัฒนาภาวะผู้นำสตรีในวิทยาการสมัยใหม่ และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท มี 4 แนวทาง คือ แนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพ การพัฒนาพฤติกรรม การพัฒนาจิตใจ และแนวทางการพัฒนาปัญญาเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพและคณะ (2547 : 5-26) ที่ระบุว่า การออกแบบกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication Process) จึงควรจัดช่องทางและรูปแบบการมีส่วนร่วมให้หลากหลาย เพื่อเกื้อหนุนให้คนกลุ่มต่าง ๆ หรือทุก ๆ คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร ตามปกติคนเราจะชื่นชอบการมีส่วนร่วม ร่วมในการสื่อสารอยู่แล้ว เช่น เราชอบการพูดคุยสนทนามากกว่าการเป็นฝ่ายไปนั่งรับฟังอย่างเดียว แต่ในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจะไม่คำนึงถึงเฉพาะการมีส่วนร่วมในการสื่อสาร แต่จะต้องให้การสื่อสารนั้นนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาอีกด้วย นั่นคือการมีส่วนร่วมมิใช่เป็นเพียงการเข้ามาเป็นผู้ส่งสารหรือผู้รับสารเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงกับประเด็นการสื่อสารนั้นด้วย

3. จากการรับรองรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี โดยผลการประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก ที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้การรับรองรูปแบบดังกล่าว

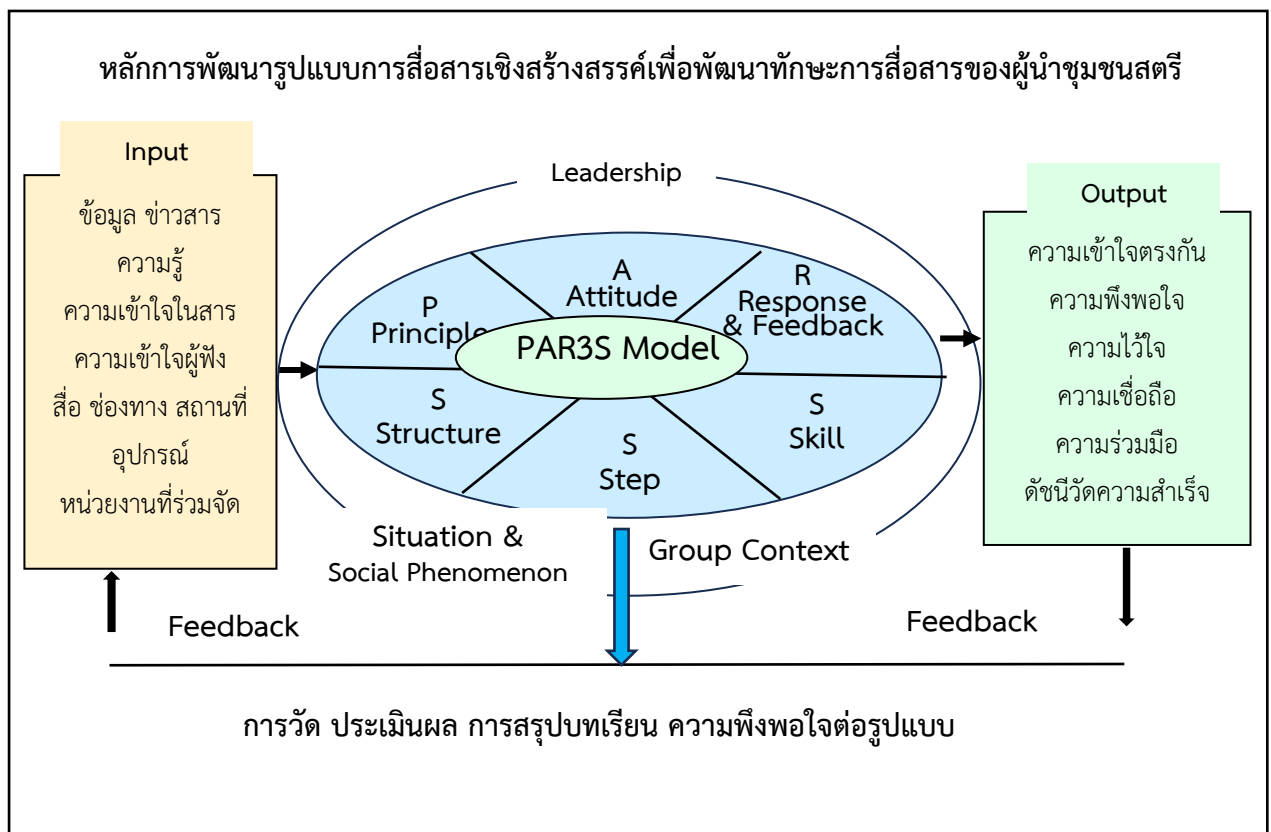
จากผลการรับรองรูปแบบดังกล่าว แสดงว่าสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Warren G. Bennis and Robert J. Thomas (2002) ที่กล่าวว่าความเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเป็นชายหรือหญิง แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมขององค์กร และคุณลักษณะของผู้นำ สอดคล้องกับแนวคิดของเกศรี วิวัฒน์ปฐพี (2549) ที่สรุปว่ากระบวนการสร้างผู้นำสตรีในวัฒนธรรมอีสาน เป็นการสร้างตนเองก้าวสู่บทบาทผู้นำต้องใช้วิธีการสร้างกระแสศรัทธา และความเชื่อมั่นจากประชาชน ผลักดันตนเองเข้าสู่บทบาทผู้นำผ่านสื่อทุกรูปแบบ รวมถึงยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พรณี จันทะสร (2551) ได้ศึกษาบทบาทกลุ่มผู้นำสตรีอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่พบว่า พัฒนาการกลุ่มผู้นำสตรีหรือคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มีบทบาทด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจมีส่วนส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการก่อให้เกิดรายได้หลักและรายได้เสริมต่อคนในชุมชน ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ด้านสังคมนั้นได้มีการรวมกลุ่มกันเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง ด้านวัฒนธรรม พบว่ามีส่วนส่งเสริมทำนุบำรุงวัฒนธรรมทุกด้าน โดยเฉพาะวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น และยังมิวัฒนธรรมองค์กรของตนเองอย่างเด่นชัดรวมถึงสอดคล้องกับ

ตามลัทธิ จุลเพชร (2548) ได้ศึกษาบทบาทผู้นำสตรีในการปกครองท้องถิ่น : กรณีศึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะจังหวัดนครราชสีมา พบว่าสตรีก้าวเข้ามาสู่ผู้นำท้องถิ่นได้ต้องมีการต่อสู้ที่เริ่มตั้งแต่ภายในครอบครัว จนถึงสังคมภายนอก และมีปัจจัยที่ผลักดันให้ผู้นำสตรีเข้ามาสู่การเมืองท้องถิ่นได้สำเร็จ ประกอบด้วยความสัมพันธ์กับกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มนักการเมือง ค่านิยมในฐานะความเป็นผู้นำสตรี พลังกลุ่มเครือข่ายสตรี และอำนาจการครอบครองปัจจัยการผลิต ซึ่งต่างมีความสำคัญและสัมพันธ์ต่อกันอย่างต่อเนื่อง สำหรับการบริหารจัดการท้องถิ่นของผู้นำสตรีก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาในชุมชนมากขึ้น

โดยสรุปแล้วการอภิปรายผลใน 3 ประเด็นนี้สามารถสรุปได้ว่า ผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี ได้รับการรับรองว่าการนำรูปแบบไปสู่การพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 ได้ ด้วยมีผลการวิจัยที่สอดคล้องและ สอดรับกับแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ รวมถึงแนวนโยบายของรัฐทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ 2561-2580 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผลการวิจัยนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อไป

องค์ความรู้วิจัย

จากการวิจัยการพัฒนารูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี ได้รูปแบบ PAR3S Model (ดังแผนภาพ)

ผลที่ได้รับ: องค์ความรู้ แนวทางและหลักการพัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ของผู้นำชุมชนสตรี

ภาพที่ 2 รูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี PAR3S Model (พาทริปปเปลเอส โมเดล)

ผลการวิจัยได้รูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี ซึ่งการใช้ในการพัฒนาควรพิจารณาองค์ประกอบ ดังนี้ 1. การสื่อสารอย่างมีหลักการ (Principle) หมายถึงการมีหลักเหตุผลในการสื่อสาร สื่อสารสิ่งที่เป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม สื่อสารอย่างมีคุณธรรมและมีความเป็นกลาง 2. การมีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสาร (Attitude) หมายถึง การเห็นประโยชน์ของการสื่อสาร ตระหนักในผลกระทบของการสื่อสารและมีความมั่นใจในการสื่อสาร 3. การรับรู้ผลลัพธ์และการสะท้อนกลับ (Response and Feedback) หมายถึง การสื่อสารที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ ความพอใจ เชื่อมั่น ไว้วางใจ และพร้อมจะร่วมมือ 4. การสื่อสารอย่างเป็นระบบ (Structure) หมายถึงการจัดระบบการสื่อสาร จัดโครงสร้างจัดหมวดหมู่และการสื่อสารที่สรุปใจความสำคัญ 5. การสื่อสารแบบเป็นขั้นตอน (Step) หมายถึงการจัดลำดับขั้นตอนในการสื่อสารเรียบเรียงประเด็น การเชื่อมโยงประเด็นและมีความต่อเนื่องในการสื่อสาร 6. การมีทักษะการสื่อสาร การใช้คำพูด (Skill) หมายถึงการมีทักษะการพูด การใช้คำพูด การใช้ภาษากาย การมีทักษะการฟังที่ครอบคลุมถึงการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ฟัง โดยองค์ความรู้ที่จะนำไปพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีควรพัฒนาให้ครอบคลุมประกอบหรือปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่ม สถานการณ์และภาวะผู้นำด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ จังหวัด อำเภอบึงสามพัน องค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำองค์กร ผู้นำชุมชน ควรร่วมมือกันพัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ในกลุ่มผู้นำชุมชนสตรี โดยใช้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อเพิ่มโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนสตรีในการเข้าร่วมพัฒนาชุมชน

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันจัดการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีด้วยการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้และทักษะการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างให้เกิดผู้นำชุมชนสตรีให้เพิ่มขึ้นในชุมชนต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ทั้งนี้สามารถนำผลการวิจัยไปสู่การต่อยอดทางวิชาการทั้งในรูปแบบของการพัฒนาเป็นหลักสูตรการฝึกอบรม คู่มือการฝึกอบรม หรือเป็นแนวทางในการจัดการฝึกอบรมสตรีในระดับต่าง ๆ

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับกระทรวง ระดับกรมและระดับจังหวัดพื้นที่ควรร่วมกันเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ให้กับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในวงกว้าง เพื่อให้เกิดความตระหนักในสำคัญของการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ในการช่วยลดปัญหาทางสังคม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรีขยายผลสู่การพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำอื่น ๆ รวมถึงกลุ่มอื่น ๆ เพื่อร่วมมือกันได้ทุกระดับในการสร้างความเข้มแข็งของสังคมและชุมชนในมิติต่าง ๆ ให้ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้นำชุมชนสตรี ในพื้นที่อื่น ๆ รวมถึงกลุ่มประชากรอื่น ๆ เพื่อขยายผลต่อยอดองค์ความรู้มากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ของผู้นำชุมชนสตรีที่สอดคล้องกับการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ให้เป็นองค์ความรู้ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ไปสู่สังคมออนไลน์ที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2547). *สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เลิฟ แอนด์ ลิฟ.
- เกศรี วิวัฒนปฐพี. (2549). *กระบวนการสร้างพลังผู้นำสตรีในวัฒนธรรมอีสาน* (รายงานวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฉาลัศมา จุลเพชร. (2548). *บทบาทผู้นำสตรีในการปกครองท้องถิ่น: กรณีศึกษานายกองค้การบริหารส่วนตำบล* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงพร คำคุณวัฒน์ และคณะ. (2550). *วิจัยและพัฒนาการสื่อสารสุขภาพของท้องถิ่น*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- นวลวิ ประเสริฐสุข. (2558). *สื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างสุขในครอบครัว*. สืบค้น 1 ธันวาคม 2566, จาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/38603>
- ปราณี สุรสิทธิ์. (2555). *รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสามัคคีของผู้นำชุมชน ในเขตจังหวัดนนทบุรี*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- เผด็จ โชคเรืองสกุล. (2553). *คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- พรณี จันทะสร. (2551). *บทบาทกลุ่มผู้นำสตรีอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภูต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม*.
- พลลภ ตันจริยภรณ์. (2543). *กระบวนการพัฒนาสตรีในประเทศไทย: แนวคิดและนโยบาย*.
- สร้อยตระกูล อรรถมานะ. (2550). *พฤติกรรมองค์การ ทฤษฎีและการประยุกต์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2563). *ภาวะความเป็นผู้นำ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สุพัตรา ชื่นสุวรรณ และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2561). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำสตรีด้านธุรกิจเชิงพุทธบูรณาการ*, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สุมาลี สุวรรณกร. (2559). *แนวทางการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเมืองขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- . (2559) *แนวทางการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเมืองขอนแก่น* วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 9(2).
- Barnard, C.I. (1972). *The function of executive*. London: Oxford University.
- Csikszentmihalyi, M. (2024). *Society, Culture, and Person: A Systems View of Creativity*. Springer.
- David K. Berlo. (1960). *The Process of Communication*. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Devito, A. (1987). *Communicology: An Introduction to the study of communication*. New York: Harper & Row. Publishers.
- Sawyer, R. K. (2012). *Explaining Creativity: The Science of Human Innovation*. Oxford University Press.
- Stott, K. & Walker, A. (1995). *Teams Teamwork & Teambuilding*. Singapore: Prentice-Hall.

Trenholm, S. and Jensen, A. (2000). *Interpersonal Communication*. Belmont California: Wadsworth publishing Company.

Warren G. Bennis and Robert J. Thomas. (2002). *Crucibles of Leadership*. Harvard business review.